

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, доцента Королюк Олени Миколаївни
на дисертацію Синіцької Наталії Вікторівни

«Формування готовності майбутніх учителів математики до
диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми. Динамізм сучасних освітніх перетворень у вищій школі детермінує потребу підготовки нової генерації конкурентоспроможних учителів математики, здатних провадити педагогічну діяльність на високому фаховому рівні.

Потреби сьогодення вимагають переосмислення традиційних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців, що передбачає модернізацію змісту і структури освітніх програм. Це зумовлює нові підходи до виховання особистості студента, його навчання, формування професійних компетентностей.

Нині для сільської школи характерні активні інноваційні процеси, пов'язані із оновленням змісту освіти, введенням варіативних навчальних планів, орієнтацією навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозвитку, у зв'язку із чим розширюється соціокультурне середовище діяльності вчителів математики. Усе це визначає необхідність формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання в умовах сільської школи.

Вивчення тексту дисертації, автореферату та наукових праць, опублікованих за темою дослідження, дозволяє стверджувати, що рецензована робота присвячена вивченню недостатньо розробленої проблеми теорії та методики професійної освіти. Таким чином, дисертаційне дослідження Н. В. Синіцької на тему: «Формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості» є

своєчасним і актуальним.

Доцільність вибору теми роботи та її актуальність підтверджується відповідністю до плану науково-дослідної роботи кафедри математики з методикою викладання Рівненського державного гуманітарного університету в частині наукової теми «Формування у майбутніх вчителів фахових компетентностей з математики» (державний реєстраційний номер 0118U003990).

Тему дослідження затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31 жовтня 2014 року) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 23.12.2014 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналізуючи обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, необхідно, перш за все, відзначити логічний взаємозв'язок теми наукового пошуку, формулювання мети і завдань дослідження. Висновки впливають зі змісту дисертаційної роботи, вони узгоджуються із поставленими завданнями. Автором чітко встановлена теоретична і методична основи дослідження.

Результати дисертаційного дослідження Н. В. Синіцької носять об'єктивний характер, спираються на достатню кількість дослідницького матеріалу та підтверджується широтою охоплення та узагальнення зібраних і опрацьованих особисто автором первинних матеріалів, застосуванням комплексу взаємопов'язаних методів наукового пошуку – теоретичних, емпіричних, необхідні показники обчислені й обґрунтовані з використанням методів математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів. До найбільш значущих наукових результатів потрібно віднести те, що вперше з'ясовано стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх учителів математики

до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості. Нам імпонує, що дисертанткою уточнено зміст понять «диференційоване навчання», «професійна підготовка», «готовність майбутніх учителів до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості». Автором визначено й схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості; спроектовано й обгрунтовано систему підготовки майбутніх учителів математики у вищих педагогічних закладах освіти до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості та реалізовано її на практиці. Також подальшого розвитку набули зміст, форми, методи та науково-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значущість роботи полягає в розробленні та впровадженні в закладах вищої освіти навчально-методичного супроводу системи професійної підготовки майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості шляхом упровадження факультативного курсу «Підготовка майбутнього учителя математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості» для підготовки фахівців за спеціальністю 014 Середня освіта (Математика).

Розроблені теоретичні й методичні матеріали можуть бути застосовані в процесі підготовки учителів математики у закладах вищої освіти в контексті викладання психолого-педагогічних дисциплін, методик навчання освітніх галузей, організації наукової роботи, проведення педагогічної практики, а також для підвищення педагогічної майстерності учителів математики в процесі післядипломної педагогічної освіти.

Оцінка змісту та завершеності дисертації, ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних

висновків, списку використаних джерел, 15 додатків на 67 сторінках. Загальний обсяг дисертації складає 279 сторінок, із них 184 сторінки основного тексту. У списку використаних джерел 280 найменувань. Робота містить 10 таблиць, 2 рисунки. Схвальної оцінки заслуговує якісне оформлення результатів дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет; розкрито наукову новизну й практичне значення роботи; наведено інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації здобувача; подано відомості про структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості»** – схарактеризовано понятійно-термінологічне поле дослідження; проаналізовано проблему формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості. Ретельно досліджено та визначено поняття «професійна підготовка», «диференційоване навчання», «готовність майбутнього вчителя математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості». Зокрема, дисертантка формулює *готовність майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості* як інтегровану якість особистості, сформовану внаслідок професійної підготовки, що відображає позитивну мотивацію до навчальної діяльності, прагнення до фахової самореалізації, підґрунтям яких є запас професійних знань, умінь і навичок, практичного досвіду з питань організації диференційованого навчання.

У другому розділі – **«Розроблення системи формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання»** – визначено структуру готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості, теоретично обґрунтовано систему підготовки майбутніх учителів математики до диференційованого навчання та модель її впровадження в процес професійної

підготовки студентів закладів вищої освіти, визначено педагогічні умови її реалізації.

На основі результатів теоретичного аналізу літератури з проблеми використання моделювання в сучасних педагогічних дослідженнях, з огляду на теорію педагогічних систем та концептуальні засади підготовки майбутніх учителів до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості розроблено систему формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості, що містить теоретичний, формувальний та оцінно-результативний блоки, взаємодія яких забезпечує цілеспрямоване та взаємопов'язане формування компонентів готовності до зазначеного виду професійно-педагогічної діяльності.

Теоретичний блок охоплює принципи професійної педагогічної спрямованості, врахування варіативних умов одержання професійної освіти, навчального співробітництва, організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Формувальний блок відображає педагогічні умови, змістове та організаційно-методичне забезпечення, етапи підготовки реалізації системи. Оцінно-результативний блок уміщує моніторинг сформованості готовності майбутніх учителів до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості, критерійно-рівневий інструментарій, відображає динаміку сформованості цієї готовності.

У третьому розділі – **«Результати експериментальної роботи»** – розкрито діагностичний інструментарій моніторингу сформованості готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості; проаналізовано результати педагогічного експерименту.

Формувальний етап дослідження відбувався відповідно до авторської моделі системи підготовки майбутніх учителів до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості й обґрунтованих педагогічних умов. Процес підготовки передбачав взаємопов'язане формування мотиваційно-ціннісного, когнітивного та діяльнісно-рефлексивного компонентів готовності.

Базою дослідно-експериментальної роботи виступали Рівненський державний гуманітарний університет, Житомирський державний університет імені Івана Франка й Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, студенти яких склали контрольну (314 осіб) і експериментальну (311 осіб) групи. Освітній процес підготовки майбутніх учителів математики контрольної групи передбачав застосування традиційної системи, експериментальної групи – упровадження визначених педагогічних умов формування готовності.

За результатами педагогічного експерименту дисертанткою зафіксовано переважаючу позитивну динаміку рівнів сформованості готовності до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості студентів експериментальної групи порівняно з аналогічними показниками студентів контрольної.

У загальних висновках викладено основні результати дослідження, сформульовано пропозиції стосовно формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості. Таким чином, можна стверджувати, що мети наукового пошуку було досягнуто, а дисертаційна робота Н. В. Синіцької є завершеним науковим дослідженням.

Повнота викладу результатів в опублікованих працях. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи відображено у 9 публікаціях здобувача, серед яких: 4 відображають основні положення дисертації (1 стаття – у виданні, що внесено до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus), 5 мають апробаційний характер, 1 додатково представляє результати дисертації.

Автореферат дисертації повною мірою відображає її основні положення.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання й зауваження, які можуть стати предметом дискусії:

1. На наш погляд, здобувачу слід було б у процесі такого важливого наукового пошуку з проблеми формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості провести критичний аналіз доробку науковців та окреслити основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою з метою вирізнити безпосередньо ті питання, що залишились невирішеними, та чіткіше сформулювати власне ставлення до існуючих розробок і підходів, визначивши своє місце у розв'язанні проблеми.

2. У першому розділі детально розписано характеристику понятійно-термінологічного поля дослідження. Проте незрозумілою залишається інтерпретація автором понять «готовність» і «підготовленість», адже сама здобувач вказує на їх тотожність у науковому обігу. Відтак, у темі та науковому апараті дослідження дисертаційної роботи наскрізно заявлено власне про «готовність». Хотілося б з'ясувати, як дисертантка розмежовує вказані поняття.

3. Розкриваючи поняття «учитель», «учитель математики», «майбутній учитель математики» (підрозділ 1.2), автору варто було зосередитися та більш детально охарактеризувати саме особливості роботи вчителя математики в школі сільської місцевості, а не занурюватися в характеристику понять «учитель» та «учень».

4. Під час проведення педагогічного експерименту було сформовано контрольну та експериментальну групи з числа студентів Рівненського державного гуманітарного університету, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичина та Житомирського державного університету імені Івана Франка. На наш погляд, доцільно було б уточнити, як саме кількісно здійснювався розподіл студентів зазначених закладів вищої освіти до контрольної та експериментальної груп.

5. Аналізуючи в третьому розділі результати педагогічного експерименту, дисертантці бажано було б виокремити, саме за рахунок яких засобів, форм і методів відбулися особливо ґрунтовні позитивні зміни у

експериментальних групах порівняно з контрольними за всіма показниками сформованості готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості.

Проте висловлені зауваження не є принциповими, побажання мають рекомендаційний характер, що не впливає на загальну позитивну оцінку від дисертаційного дослідження Синіцької Наталії Вікторівни.

Загальні висновки. Дисертація Синіцької Н. В. «Формування готовності майбутніх учителів математики до диференційованого навчання учнів шкіл сільської місцевості» є кваліфікованим, самостійним, завершеним науковим дослідженням та відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами), а її автор – Синіцька Наталія Вікторівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри математичного аналізу,
бізнес-аналізу та статистики
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Олена КОРОЛЮК

Підпис викладача засвідчую.

Проректор з наукової
та міжнародної роботи
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Тетяна БОЦЯН